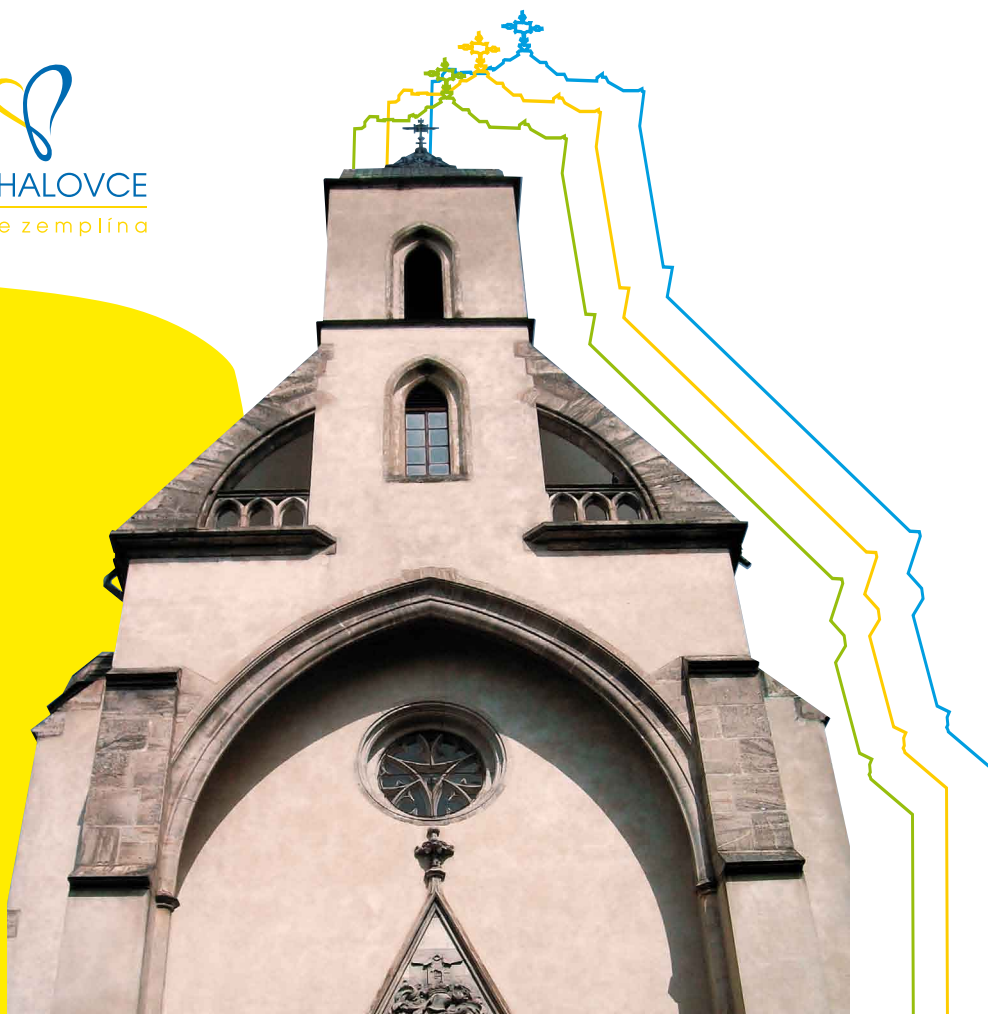


prechádzky po michalovciach

walks around michalovce
ein spaziergang durch michalovce



Cestičkami Sztárayovcov

On the Trail of the Sztárays

Entlang den Pfaden der Sztárays

Podte sa s nami poprechádzajte historickým jadrom Michaloviec... Práve tu – na dnešnom Kostolnom námestí a v priľahlých uličkách – sa písali najstaršie dejiny nášho mesta.

Ako mohlo dané priestranstvo vyzerať v stredoveku? Na mieste kaštieľa a jeho okolia sa zrejme nachádzal opevnený šľachtický dvorec, navyše chránený tokom rieky Laborec a vodnou priekopou, stála tu tiež menšia sakrálna stavba – rotunda, časom vedľa nej postavili oveľa väčší gotický kostol.

Toto zemepanské mestečko pôvodne patrilo členom rodu pánov z Michaloviec (Nagymihály). Jeho azda najvýznamnejším príslušníkom bol Albert z Michaloviec, zvaný tiež Albert Užský či Viniansky – najvyšší predstaviteľ rádu johanitov v Uhorsku a dalmátsko-chorvátsky bán. Slávu si získal hlavne na bojiskách, dobre zastával i zverené úrady, o čom svedčí aj priazeň panovníka Žigmunda Luxemburského.

Z uvedeného rodu pochádzajú tiež Sztárayovci, ktorí formovali dejiny mesta približne dvesto rokov (od 18. do 20. storočia). Spomedzi najznámejších členov rozvetvenej rodiny možno spomenúť Irmu Sztárayovú – dvornú dámu cisárovnej Alžbety Habsburskej, ktorá je známa skôr pod familiárnym menom Sissi.



english

Let's go for a walk around the historical centre of Michalovce ... Right here – in the present Kostolné námestie and adjacent streets – our town's earliest history was being written. How could the actual site look like in medieval times? On the site of the manor house and its surroundings was apparently a fortified aristocratic courtyard, moreover protected by the Laborec River and a moat; a smaller sacral building stood here as well – the rotunda and in the course of time a much larger Gothic church was built next to it. This feudal town originally belonged to the members of the noble lineage from Michalovce (Nagymihály). Its probably most significant member was Albert from Michalovce, also called as Albert Užský or Viniansky – the chief representative of the Order of St John in the Kingdom of Hungary and the ban of the Croatia and Dalmatia. He achieved his fame primarily on the battlefields, held the positions, of which he was in charge, well, which might be justified by the fact that he was in Sigismund of Luxemburg's good graces. The Sztáray family, which had been making the history of the town for approximately two hundred years (from the 18th to the 20th century), also comes from the aforementioned lineage. Among the most famous members of the branched family, we may mention Irma Sztáray – the lady-in-waiting of Empress Elisabeth of Austria, who is rather known under the familiar name Sissi.

Zemplínske múzeum

deutsch

Spazieren Sie mit uns durch den historischen Stadtkern von Michalovce... Gerade hier – auf dem heutigen Kostolné námestie (Kirchplatz) und in den umliegenden Gassen – begann die Geschichte unserer Stadt. Wie sah diese Gegend wohl im Mittelalter aus? Am Standort des Schlosses und in seiner Umgebung befand sich wahrscheinlich ein befestigter Adelsitz, der zudem vom Fluss Laborec und einem Wassergraben geschützt war, außerdem gab es hier auch einen kleineren Sakralbau – eine Rotunde, später wurde neben ihr eine wesentlich größere gotische Kirche gebaut. Dieses feudale Städtchen gehörte ursprünglich Mitgliedern einer Adelsfamilie aus Michalovce (Nagymihály). Deren wahrscheinlich bekanntestes Mitglied war Albert von Michalovce, auch Albert Užský oder Viniansky genannt – höchster Repräsentant des Johanniter-Ordens im Königreich Ungarn und dalmatinisch-kroatischer Ban. Ruhm erlangte er vor allem auf den Schlachtfeldern, gut vertrat er auch ihm anvertraute Ämter, wovon auch die Gunst zeugt, die ihm seitens des Kaisers Sigismund von Luxemburg zuteil wurde. Aus dem angeführten Geschlecht stammen auch die Sztárays, die die Geschichte der Stadt über 200 Jahre hinweg (vom 18. bis zum 20. Jahrhundert) mitbestimmten. Zu den bedeutendsten Mitgliedern der weitverzweigten Familie gehörte Irma Sztárayová – Hofdame der Kaiserin Elisabeth von Habsburg, eher bekannt unter ihrem Kosenamen Sissi.



Model rotundy

Teraz si už ale predstavme objekty, späť s najstaršou históriou Michaloviec...

Na severnej strane Kostolného námestia sa za kovanou bránou vyníma kaštieľ s príslušnými budovami – bývalé šľachtické sídlo, ktoré od roku 1957 slúži pre potreby Zemplínskeho múzea.

Kaštieľsky komplex bol vybudovaný na mieste bývalého stredovekého šľachtického dvorca.

V období renesancie dal niekto z rodu pánov z Michaloviec pôvodne gotický objekt

výrazne prestavať, čím vzniklo pohodlnejšie kaštieľské sídlo. Na začiatku 19. storočia, počas poslednej veľkej prestavby – klasicistickej, boli pristavané aj dve prízemné bočné krídla (podľa plánov rakúskeho architekta Heinricha Kocha), čím kaštieľ nadobudol pôdorys nepravidelného písmena U, vytvárajúc tak tzv. čestné nádvorie. Sztárayovci získali michalovský kaštieľ v polovici 18. storočia – konkrétne to bol Imrich Sztáray (1698 – 1769).

Po jeho smrti sa vlastníkom kaštieľa stal gróf Michal Sztáray (1749 – 1798), talentovaný hudobný skladateľ a veľký obdivovateľ francúzskej kultúry. Členovia rodiny tu potom bývali až do roku 1944, keď kaštieľ opustili pred blížiacim sa frontom.

Spomedzi významných historických postáv, ktoré kaštieľ navštívili, resp. sa tu určitý čas zdržiavali, možno spomenúť Františka II. Rákócziho – vodcu posledného protihabsburského povstania alebo cisára Františka Jozefa I.

Zaujímavé sú tiež legendy, späť s týmito miestom – napr. o tajomnej podzemnej chodbe či o bielej panej.

V areáli Zemplínskeho múzea vašu pozornosť upútajú i zvyšky rotundy s kruhovou loďou, podkovovitou apsidou a druhotne vyhlbenou studňou, ktorá spolu s kamennou platňou s doteraz nerozlúšteným nápisom patrí medzi veľké záhady slovenskej archeológie.

Táto „najstaršia sakrálna stavba na území mesta“, dokladajúca postupné udomácnovanie kresťanstva v regióne Zemplína, bola objavená a následne skúmaná v 70. rokoch 20. storočia. Odborníci však dodnes nemajú jednotný názor na jej datovanie – podobný typ stavieb ako michalovská rotunda sa totiž budoval až do 13. storočia.

Tento objekt zrejme slúžil ako spoločný farský kostol pre obyvateľov blízkych starších dedín, okolo neho sa rozprestieral cintorín. Podľa názvu osady, ktorá tu časom vznikla, možno zároveň usudzovať, že rotunda bola pravdepodobne zasvätená svätému archanjelovi Michalovi.



Základy rotundy

english

However, now it's time to introduce objects related to the earliest history of Michalovce... On the north side of Kostolné námestie, behind the forged gate, features prominently a manor house with outbuildings – a former aristocratic seat that has served the needs of the Zemplín Museum since 1957. The manor house complex was built on the site of the former medieval aristocratic courtyard. In Renaissance, someone from the noble lineage from Michalovce had the original Gothic building substantially reconstructed and thus a more convenient mansion residence was created. At the beginning of the 19th century, during the last major reconstruction – the Classicist one, the annexe of two ground floor lateral wings was added (according to the plans of Austrian architect Heinrich Koch), thereby taking the shape of an irregular "U" letter, and so creating a so-called courtyard of honour. The Sztáray family acquired Michalovce's manor house in the mid-18th century – namely it was Imrich Sztáray (1698–1769). After his death, Michal Count Sztáray (1749–1798), a talented music composer and a great fan of French culture, became an owner of the manor house. Members of the noble family afterwards lived here unceasingly until 1944 when they left the manor house because of an imminent war front. Among significant historical figures who visited the mansion, or more precisely, stayed here for a specific period of time, we may mention Francis II Rákóczi – the leader of the last anti-Habsburg uprising or Emperor Francis Joseph I. Additionally, the legends associated with the place – e.g. the legend about a mysterious underground corridor or the Legend of the White Lady. In the Zemplín Museum premises, your attention will be drawn to the remains of the rotunda with a circular nave and a horse-shoe shaped apse and a subsequently drilled water well, which along with the stone plate including the script, which has not been deciphered yet, belong to the mysteries of the Slovak archaeology. This "oldest sacred building in the town area", supporting the continual domestication of Christianity in the region Zemplín, was discovered and subsequently researched in the 1970s. However, professionals have held several standpoints on the date of its origin until now – since the similar type of the buildings to the rotunda in Michalovce was built until the 13th century. This building apparently served as a common parochial church for the residents of older, adjacent villages, a graveyard lay around the building. According to the name of the village that developed here over the course of time, we may also presume that the rotunda was probably dedicated to St Michael the Archangel.

deutsch

Jetzt kommen wir aber endlich zu den Objekten, die mit der ältesten Geschichte von Michalovce verbunden sind... An der Nordseite des Kostolné námestie ragen hinter einem schmiedeeisernen Tor das Schloss und seine Nebengebäude hervor – ein ehemaliger Adelssitz, der seit 1957 das Zemplíner Museum beherbergt. Der Schlosskomplex wurde an der Stelle eines ehemaligen mittelalterlichen Herrensitzes errichtet. Zur Renaissancezeit ließ jemand aus der Adelsfamilie von Michalovce das ursprünglich gotische Objekt grundlegend umbauen, sodass ein bequemerer Schloss entstand. Anfang des 19. Jahrhunderts, zurzeit des letzten großen (klassizistischen) Umbaus, wurden noch zwei einstöckige Seitenflügel (nach Plänen des österreichischen Architekten Heinrich Kochs) hinzugefügt, wodurch das Schloss den Grundriss eines unregelmäßig geformten U's bekam und so ein sogenannter Ehrenhof entstand. Die Sztáray family, genauer gesagt, Imrich Sztáray (1698 – 1769), erwarben das Michalovce's Schloss Mitte des 18. Jahrhunderts. Nach seinem Tod wurde Graf Michal Sztáray (1749 – 1798), ein talentierter Komponist und großer Bewunderer französischer Kultur, zum Besitzer des Schlosses. Mitglieder seiner Familie blieben hier bis zum Jahre 1944, als sie das Schloss wegen der sich nähernden Fronten verließen. Zu den bedeutenden historischen Persönlichkeiten, die das Schloss besucht haben bzw. sich dort für einige Zeit aufhielten, gehören Franz II. Rákóczi – Anführer des letzten Aufstands gegen die Habsburger – oder Kaiser Franz Joseph I. Interessant sind auch mit diesem Ort verbundene Legenden – z.B. vom unterirdischen Geheimgang oder von der weißen Frau. Auf dem Gelände des Zemplíner Museums sehen Sie Überreste einer Rotunde mit rundem Schiff, hufeisenförmiger Apsis und nachträglich gegrabenem Brunnen, der zusammen mit einer Steinplatte mit einer bisher nicht entzifferten Inschrift zu den großen Geheimnissen der slowakischen Archäologie zählt. Dieser „älteste Sakralbau auf dem Boden der Stadt“, der das allmähliche Heimischwerden des Christentums in der Region Zemplín belegt, wurde in den 70er Jahren des 20. Jahrhunderts entdeckt und nachfolgend erforscht. Fachleute sind sich allerdings bis heute uneins über seine Datierung – Gebäudetypen, ähnlich der Michalovce Rotunde, wurden nämlich bis zum 13. Jahrhundert gebaut. Dieses Objekt diente wahrscheinlich als gemeinsame Pfarrkirche für die Bewohner der umliegenden älteren Dörfer und war von einem Friedhof umgeben. Aus dem Namen der Siedlung, die hier mit der Zeit entstand, lässt sich ableiten, dass die Rotunde wahrscheinlich dem heiligen Erzengel Michael geweiht war.

V blízkosti rotundy stojí objekt kedysi honosnej koniarne, vybudovanej v 19. storočí.

Za ňou, v chránenom historickom parku Kerta, je zas situovaný neskororenesančný, tzv. starý kaštieľ – postavili ho približne v polovici 16. storočia a pôvodne slúžil na obytné účely ako samostatný kaštieľ, resp. kúria, neskôr sa začal využívať na hospodárske účely.

Park Kerta bol založený Sztárayovcami v 19. storočí v ohybe rieky Laborec ako anglický krajinársky park s vyznačenou sieťou cestičiek a s viacerými, nepravidelne vysadenými druhmi stromov a krovin domáceho alebo cudzokrajného pôvodu. Išlo o veľmi obľúbené miesto vychádzok Michalovčanov. Časom tu pribudli lavičky a väčšia besiedka, kde sa hlavne počas letných nedeľňajších popoludní konali rôzne koncerty, vystúpenia či tanečné zábavy.

Po dlhšom období stagnácie michalovská mestská samospráva získala Kertu do svojho vlastníctva a snaží sa opätovne „vdýchnuť život“ tomuto historickému parku, aby sa znova stal oázou pokoja a oddychu.

Poprechádzajte sa teda po vyznačených trasách a pokochajte sa jedinečnou krásou majestátnych stromov (osobitnú pozornosť si zasluhuje najmä chránený, vyše 300-ročný dub letný), prípadne si len tak sadnite na nejakú z novo-inštalovaných lavičiek, zavrite oči a vychutnajte si čarovnú atmosféru „lesa v meste“.

english

Close to the rotunda stands a building, formerly the sumptuous stable constructed in the 19th century. Behind it, in the protected historical park Kerta, there is, in addition, situated a late Renaissance manor house, the so-called old manor house – it was built approximately in the mid-16th century and as a single manor house, or rather a curia, originally served housing purposes, later on, started to serve for farming purposes. The park Kerta was established by the Sztárayas on the Laborec River bend in the 19th century as an English landscape garden with the marked network of the paths and several, irregularly planted, species of trees and shrubs of native or exotic origin. It was a very popular walking area among the residents of Michalovce. Benches and a larger pavilion were added over time, where various concerts, performances or dance fairs took place mostly during the summer Sunday afternoons. After the prolonged period of stagnation, Kerta was acquired to the possession of the municipality of Michalovce and the municipality tries to “breathe new life” into this historical park again so that it would once more become an oasis of peace and relax. Thus take a walk along the marked trails and exult in the unique beauty of the majestic trees (especially a protected, over a 300-year-old pedunculate oak deserves special attention), or alternatively, just sit down on any of the newly installed benches, close your eyes and enjoy the magical atmosphere of the “forest in the town”.



Dub letný



Kerta

deutsch

Unweit der Rotunde steht das Objekt des einst wunderschönen Pferdestalls, erbaut im 19. Jahrhundert. Hinter diesem, im geschützten historischen Park Kerta, wiederum befindet sich das im Spätrenaissancestil gehaltene sog. alte Schloss – erbaut wurde es etwa Mitte des 16. Jahrhunderts und diente ursprünglich als eigenständiges Schloss bzw. Kúria zu Wohnzwecken, später begann man es zu Wirtschaftszwecken zu nutzen. Der Park Kerta wurde durch die Sztárayas im 19. Jahrhundert an einer Biegung des Flusses Laborec als englischer Landschaftspark angelegt, verfügt über ein markiertes Wegenetz und mehrere, unregelmäßig gepflanzte Arten von Bäumen und Sträuchern heimischer oder ausländischer Herkunft. Er war früher ein sehr beliebter Ort für Spaziergänge der Michalovcer Einwohner. Mit der Zeit kamen Bänke und ein größerer Pavillon hinzu, wo hauptsächlich an sommerlichen Sonntagnachmittagen verschiedene Konzerte, Auftritte und Tanzveranstaltungen stattfanden. Nach längerer Stagnation befindet sich der Kerta nun im Eigentum der Stadtverwaltung, die sich bemüht, dem historischen Park neues „Leben einzuhauchen“ und ihn wieder zu einer Oase der Ruhe und Entspannung werden zu lassen. Spazieren Sie die markierten Wege entlang und bewundern Sie die einzigartige Schönheit der majestätischen Bäume (Besondere Aufmerksamkeit verdient eine mehr als 300 Jahre alte, unter Naturschutz stehende Eiche). Oder setzen Sie sich einfach auf eine der neu aufgestellten Parkbänke, schließen Sie die Augen und genießen Sie die zauberhafte Atmosphäre des „Waldes in der Stadt“.

Pri výchoде z parku si všimnite ďalšiu z dominant Kostolného námestia – Rímskokatolícky farský kostol Narodenia Panny Márie. Tento sakrálny objekt dali koncom 13. storočia postaviť páni z Michaloviec (v 14. storočí sa v jeho blízkosti nachádzala i farská škola – písomná zmienka o nej patrí k najstarším záznamom o existencii takejto školy na celom území Slovenska). V 16. až 18. storočí kostol patrilo striedavo rímskokatolíkom a protestantom. Koncom 17. storočia bol objekt poškodený a vypálený, v nasledujúcom storočí ho na podnet grófa Imricha Sztárayho obnovili, pričom pôvodne gotický kostol získal barokovú podobu. Do dnešných dní sa v kostolnej veži zachoval gotický zvon. V interiéri chrámu zas možno vidieť gotické pastofórium, neskororenesančný epitaf neznámeho šľachtica, barokový oltár z roku 1721 s mladším oltárnym obrazom Narodenia Panny Márie, rokokovú kazateľnicu či patronátnu lavicu z 19. storočia. Nad hlavným vstupom do kostola je umiestnená pamätná doska s nápisom z roku 1784. V roku 1831, počas veľkej cholerovej epidémie, tu svoj život pri službe veriacim obetovali dvaja miestni duchovní. Zvedavosť verejnosti stále vyvolávajú

nateraz neprístupné krypty pod kostolom, kde sú pochovaní členovia rodín patrónov kostola, i zbrane, ktoré mali údajne koncom 18. storočia v útrobach stavby ukryť sprisahanci proti panovníkovi. Južne od farského kostola, na konci nenápadného dvora, sa pred zrakmi okoloidúcich ukrýva ďalší objekt, pôvodne slúžiaci náboženským obradom – židovská modlitebňa. Prvé správy o židoch v Michalovciach pochádzajú zo 17. storočia. Koncom nasledujúceho storočia počet židovského obyvateľstva v meste prudko stúpol. Michalovská židovská obec sa postupne zaradila k najväčším a najbohatším nielen v Zemplínskej stolici, ale i v rámci územia dnešného Slovenska. Koncom 80. rokov 19. storočia

židia opustili starú budovu synagógy a vybudovali si novú výstavnú synagógu v maurskom slohu, patriacu svojho času medzi najkrajšie budovy v Michalovciach i v celom súdobom Uhorsku. Stála na mieste dnešného parkoviska pri poliklinike na Námestí osloboditeľov (v 70. rokoch 20. storočia ju však zbúrali). Pravdepodobne v tom istom období bola na Hodvábnej ulici (dnešná Ulica Ľudovíta Štúra), v blízkosti Kostolného námestia, postavená i malá, už spomínaná synagóga „klaus“ pre chasidských židov. O tom, že mesto je úzko späté aj s dejinami židov, svedčí i známa „Michalovská synoda“ (v roku 1867 sa tu stretli 24 uhorskí rabíni a dohodli sa na vyhlásení ostrého boja proti reformným skupinám v židovstve), spomenúť možno tiež fakt, že v rokoch 1894 až 1932 úrad hlavného michalovského rabína zastával Šimon Ehrenfeld z Bratislavy – vnuk známeho Chatama Sofera, uznávaný kazateľ a pedagóg.

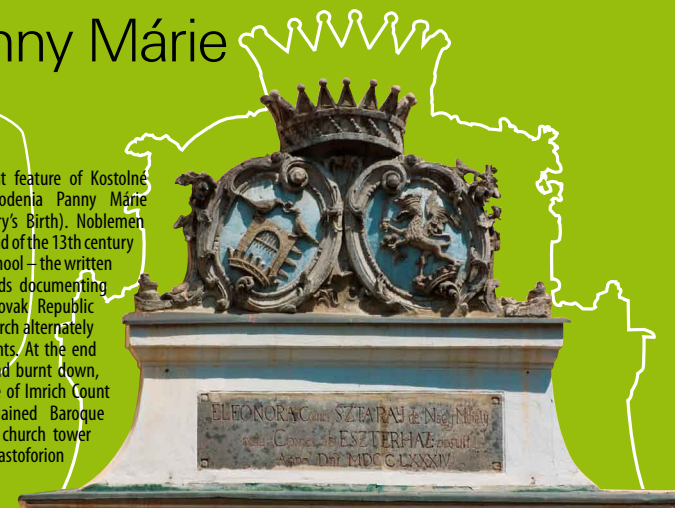
Rímskokatolícky farský kostol Narodenia Panny Márie

english

At the exit of the park notice another prominent feature of Kostolné námestie – Rímskokatolícky farský kostol Narodenia Panny Márie (The Roman Catholic Parish Church of Virgin Mary's Birth). Noblemen from Michalovce had the sacral building built at the end of the 13th century (in the 14th century, in its vicinity was also a parish school – the written record of the school belongs to the earliest records documenting the existence of such a school in the whole Slovak Republic territory). From the 16th to the 18th century, the church alternately belonged to the Roman Catholics and the Protestants. At the end of the 17th century, the building was corrupted and burnt down, in the next century, was renovated on the initiative of Imrich Count Sztáray, whereas the original Gothic church gained Baroque appearance. The Gothic bell has preserved in the church tower until these days. In addition to that, a Gothic pastoforion (tabernacle), a late Renaissance epitaph by an unknown peer, a Baroque altar from 1721 with the younger altar picture of Virgin Mary's Birth, a Rococo pulpit or a patronal bench from the 19th century can be seen in the church interior. Over the main entry into the temple is placed a commemorative plaque with the inscription from 1784. In 1831, during the great plague pandemic, two local dergymen laid down their own lives while carrying out the purposes of the Church. At the moment inaccessible crypts under the church, in which the members of the families of the church patrons are buried, as well as the weapons, which should have been seemingly hidden by the conspirators against the ruler in the building interior at the end of the 18th century, still arouse the curiosity of the public. Another building, which is hidden before the eyes of passers-by to the south of the parish church, at the end of an inconspicuous court, originally served religious ceremonies – the Jewish chapel. The earliest records of the Jews in Michalovce date back to the 17th century. The number of the Jewish residents in the town increased rapidly at the end of the following century. Michalovce's Jewish community gradually ranked among the largest and the richest ones not only within the Zemplin County, but also within the area of present-day Slovakia. In the late 1880s, the Jews left the old synagogue building and built a new perfect synagogue in Moorish style, in its own time ranking among the most beautiful buildings in Michalovce and the whole former Kingdom of Hungary. It stood on the site of the present car park next to the polyclinic at Námestie osloboditeľov (Liberty Square, it was, however, demolished in the 1970s). Probably in the same period, a little, already mentioned synagogue "klaus" for Hasidic Jews, was constructed on Hodvábna ulica (Silk Street, present Ľudovít Štúr Street), close to Kostolné námestie. The famous "Michalovce's synod" also gives evidence of the town's close historical link to the history of the Jews (in 1867, 24 Hungarian rabbis met here and agreed to declare a tough fight against the reform groups in the Jewishness), another fact worth mentioning is that between 1894 and 1932 the office of the chief rabbi of Michalovce was held by Šimon Ehrenfeld from Bratislava – the grandson of the famous Chatam Sofer and an established preacher and educator.

deutsch

Beim Verlassen des Parks entdecken Sie eine weitere Dominante des Kostolné námestie – die römisch-katholische Pfarrkirche Mariä Geburt. Diesen sakralen Bau ließen Ende des 13. Jahrhunderts die Herren von Michalovce erbauen (im 14. Jahrhundert befand sich in seiner Nähe auch eine Pfarrschule – deren schriftliche Erwähnung zu den ältesten Belegen für die Existenz einer solchen Schule in der gesamten Slowakei gehört). Vom 16. bis zum 18. Jahrhundert gehörte die Kirche abwechselnd den römischen Katholiken und den Protestanten. Ende des 17. Jahrhunderts wurde das Objekt beschädigt und in Brand gesteckt, im nachfolgenden Jahrhundert wurde es auf Anregung des Grafen Imrich Sztáray wiederaufgebaut, wobei die ursprünglich gotische Kirche ein barockes Aussehen bekam. Bis in die heutigen Tage ist im Kirchturm die gotische Glocke erhalten geblieben. Im Innern des Gotteshauses können Sie ein gotisches Pastophorium, das Spätrenaissance-Epitaph eines unbekannten Adligen, einen Barockaltar aus dem Jahre 1721 mit einem jüngeren Altarbild der Mariä Geburt, eine Rokoko-Kanzel oder eine Patronatsbank aus dem 19. Jahrhundert sehen. Über dem Haupteingang zur Kirche befindet sich eine Gedenktafel mit einer Aufschrift von 1784. Im Jahre 1831, während der großen Choleaepidemie, opferten hier beim Dienst an den Gläubigen zwei ortsansässige Geistliche ihr Leben. Die Neugier der Öffentlichkeit wird immer noch von der zurzeit unzugänglichen Krypta unter der Kirche geweckt, die zum einen letzte Ruhestätte der Familienmitglieder des Kirchenpatrons ist und in der auch Waffen liegen, die angeblich Ende des 18. Jahrhunderts von Verschwörern gegen den Monarchen im Innern des Baus versteckt wurden. Südlich der Pfarrkirche, am Ende eines unauffälligen Hofes, versteckt sich ein weiteres Objekt vor den Blicken der Passanten, das ursprünglich religiösen Zeremonien diente – ein jüdisches Gebetshaus. Die ersten Nachrichten über Juden in Michalovce stammen aus dem 17. Jahrhundert. Ende des nachfolgenden Jahrhunderts wuchs die Zahl der jüdischen Einwohnerschaft in der Stadt steil an. Die Michalovce jüdische Gemeinde wurde nach und nach zu einer der größten und reichsten Gemeinden nicht nur der Region Zemplínská stolica, sondern der gesamten heutigen Slowakei. Ende der 80er Jahre des 19. Jahrhunderts verließen die Juden das alte Synagogen-Gebäude und bauten sich eine neue Vorzeige-Synagoge im Maurischen Stil, die seinerzeit zu den schönsten Bauten in Michalovce und dem ganzen damaligen Königreich Ungarn gehörte. Sie stand an der Stelle des heutigen Parkplatzes nahe der Poliklinik auf dem Námestie osloboditeľov (Platz der Befreier, in den 70er Jahren des 20. Jahrhunderts wurde sie allerdings abgerissen). Wahrscheinlich wurde zur gleichen Zeit in der Hodvábna ulica (Seidenstraße, heutige Ľudovít Štúr-Straße), in der Nähe des Kostolné námestie, auch die kleine, bereits erwähnte, Synagoge „Klaus“ für die chassidischen Juden erbaut. Davon, dass die Stadt auch eng mit der Geschichte der Juden verbunden war, zeugt auch die bekannte „Michalovce Synode“ (im Jahre 1867 trafen hier 24 Rabbiner aus dem Ungarischen Königreich zusammen und einigten sich auf eine scharfe Bekämpfung reformistischer Gruppen im Judentum), erinnert werden sollte auch an die Tatsache, dass in den Jahren 1894 bis 1932 das Amt des Michalovce Oberrabbiners von Šimon Ehrenfeld aus Bratislava bekleidet wurde – dem Enkel von Chatam Sofer, einem anerkannten Prediger und Pädagogen.



Južnú časť Kostolného námestia uzatvára rozľahlejšia budova, známa ako reštaurácia Tatra, a tzv. Roľnícky dom.

Presné údaje o tom, kto a kedy objekt reštaurácie postavil, nemáme. Vieme ale to, že začiatkom 20. storočia dal michalovský hoteliér Andor Barnai budovu prestavať, rozšíriť a zariadiť, čím vznikol jeden z najmodernejších hotelov tých čias v Michalovciach. Majiteľ si tiež v roku 1903 kúpil automobil – prvý v meste, a ním potom zabezpečoval prepravu hotelových hostí zo železničnej stanice.

V rokoch 1919 – 1922 v priestoroch tejto budovy sídlil Župný úrad Zemplínskej župy na čele so županom.

Hneď vedľa, na západnej strane, bol v 20. rokoch minulého storočia jedným z roľníckych spolkov postavený reprezentatívny tzv. Roľnícky dom. Na poschodí tu mal istý čas svoj ateliér i známy maliar Teodor Jozef Mousson.

Putovanie po trase, vedúcej najstaršou časťou Michaloviec, môžete završiť pri Gréckokatolíckom farskom chráme Narodenia Presvätej Bohorodičky.

Nejasnosti okolo počiatku výstavby miestneho gréckokatolíckeho chrámu zároveň podnietili vznik rozličných, zatiaľ však faktami nepodložených verzií. Jedna hovorí o tom, že na mieste súčasného chrámu stála predtým drevená „cerkev“ východného obradu. V ďalšej sa zas uvádza, že v Michalovciach sa pri ceste z Košíc do Mukačeva zastavila cisárovná Mária Terézia a keď videla nedokončený chrám, poslala sem 28 robotníkov, aby ho dobudovali.

Michalovský barokovo-klasicistický gréckokatolícky chrám na dnešnej Ulici Jána Hollého bol úplne dostavaný podľa plánov tereziánskej stavebnej komory pravdepodobne až v roku 1787, teda niekoľko rokov po vzniku tunajšej gréckokatolíckej farnosti.

Nad hlavným vstupom do tohto sakrálneho objektu sa nachádza rokoková kartuša, na ktorej je dvojhlavý orol s cisárskou korunou a nápisová stuha v cyrilike s náboženským obsahom, vidno tu aj rok, zrejme datujúci stavbu. Chrámový mobiliár pochádza najmä z 20. storočia, maľby na stenách a stropie interiéru sú z roku 1985. Zaujímavé sú tiež veže chrámu – po požiari ich totiž začiatkom 20. storočia o niekoľko metrov nadstavali.

A je tu čas na kávu alebo dobré jedlo... Určite si vyberiete z ponuky reštaurácie novozrekonštruovaného hotela Družba.



Roľnícky dom

Gréckokatolícky farský chrám

Narodenia Presvätej Bohorodičky

english

A more spacious building known as Reštaurácia (Restaurant) Tatra, and a so-called Roľnícky dom (The Farmer's House), closes up the southern part of Kostolné námestie. We do not have the exact details about who and when built the restaurant building. We do, however, know that at the beginning of the 20th century, Andor Barnai, a hotelier from Michalovce, had the building reconstructed, enlarged and furnished and thereby one of the most modern hotels of those times originated in Michalovce. The owner also bought himself an automobile in 1903 – the first in the town, and he afterwards provided transportation for the hotel guests from the railway station by this car. In the years 1919–1922, the County Office of the Zemplin County, headed by the district governor, was located in the premises of the building. Right next to it, on the west side, a representative, the so-called Roľnícky dom was built in the 1920s by one of the peasant organisations. Also, a famous painter, Teodor Jozef Mousson, had his atelier here on the first floor for a certain period of time. You might complete wandering down the trail leading through the oldest part of Michalovce at the Gréckokatolícky farský chrám Narodenia Presvätej Bohorodičky (The Greek Catholic Parish Church of Nativity of the Blessed Mother). At the same time, obscurity over the construction start of the local Greek Catholic temple gave rise to various unfounded versions which haven't been supported by any facts so far. One version indicates that a wooden "cerkev" (Eastern Orthodox church) of the Eastern Orthodox Ceremony stood on the site of the present temple. In addition, another version states that Empress Maria Theresa stopped in Michalovce on her way from Košice to Mukachewo and when she saw an unfinished temple, she dispatched 28 workmen to finish the construction. Michalovce's Baroque-Classical Greek Catholic temple on the present Ján Hollý Street was completed thoroughly according to the plans of the Maria Theresa's Construction Office of the Hungarian Royal Chamber probably not until 1787, thus several years after the creation of the local Greek Catholic parish. Over the main entry into the sacral building is a rococo cartouche, on which a two-headed eagle, surmounted by an imperial crown and a motto ribbon in Cyrillic script with religious content; a date inscription, probably documenting the construction, is also visible on it. The church furniture comes primarily from the 20th century; paintings on the walls and interior ceiling are from 1985. The temple towers are interesting too – because their length was extended for a few metres after the fire at the beginning of the 20th century. And now it's time for a coffee or a delicious meal... You will certainly choose something from the restaurant offer of the newly rebuilt hotel Družba.

deutsch

Der südliche Teil des Kostolné námestie wird von einem größeren Gebäude abgeschlossen, bekannt als Reštaurácia (Restaurant) Tatra bzw. Roľnícky dom (Bauernhaus). Genaue Angaben darüber, wer das Restaurant-Objekt wann erbaut hat, haben wir keine. Wir wissen aber, dass es Anfang des 20. Jahrhunderts der Michalovce Hotelier Andor Barnai umbauen, erweitern und einrichten ließ, sodass in Michalovce eines der modernsten Hotels seiner Zeit entstand. Der Besitzer kaufte sich im Jahre 1903 auch ein Auto – das erste in der Stadt – und stellte damit den Transport der Hotelgäste zum Bahnhof sicher. In den Jahren 1919 – 1922 hatte in diesem Gebäude das Regionalamt der Zempliner Region seinen Sitz. Gleich nebenan, auf der Westseite, war in den 20er Jahren des letzten Jahrhunderts von einem der Bauvereine zu Repräsentationszwecken das sogenannte Roľnícky dom erbaut worden. In einem seiner Stockwerke hatte hier für einige Zeit der bekannte Maler Teodor Jozef Mousson sein Atelier. Ihre Tour entlang der Trasse, die durch den ältesten Teil von Michalovce führt, können Sie bei der Griechisch-katholischen Pfarrkirche der Geburt der Allerheiligsten Mutter Gottes ausklingen lassen. Unklarheiten bezüglich des Baubeginns des örtlichen Griechisch-katholischen Gotteshauses führten zu weiteren unterschiedlichen, aber durch Fakten nicht belegbaren, Versionen. Eine spricht davon, dass an der Stelle der heutigen Kirche vorher eine hölzerne „Cerkev“ (Kirche) östlicher Prägung stand. In einer anderen Version heißt es, dass die Kaiserin Marie-Theresie, als sie auf ihrem Weg von Košice nach Mukatschewo in Michalovce haltmachte und die unfertige Kirche sah, 28 Arbeiter sandte, um sie fertigzubauen. Die Michalovce Barock-klasizistische Griechisch-katholische Kirche in der heutigen Ján Hollý-Straße wurde nach Plänen der Theresianischen Baukammer erst im Jahre 1787 fertiggestellt, also einige Jahre nach Entstehung der hiesigen Griechisch-katholischen Pfarrei. Über dem Haupteingang zu diesem Sakralbau befindet sich eine Rokoko-Kartusche, auf der ein zweiköpfiger Adler mit Kaiserkrone und ein Schriftband mit religiösem Inhalt in Kyrlilisch zu sehen sind. Erkennbar ist auch eine Jahreszahl, wahrscheinlich die Datierung des Baus. Das Kirchenmobiliar stammt weitgehend aus dem 20. Jahrhundert, die Malereien an Wänden und Decke des Innenraums sind von 1985. Interessant sind ebenfalls die Kirchtürme – nach einem Brand wurden sie nämlich Anfang des 20. Jahrhunderts um mehrere Meter erhöht. Es ist Zeit für einen Kaffee oder gutes Essen... Mit Sicherheit finden Sie etwas im Angebot des Restaurants im neu rekonstruierten Hotel Družba.

Centrom „srdca Zemplína“

Through the Centre of “Heart of Zemplín”
Das Zentrum „das Herz von Zemplín“

Dnešná michalovská hlavná ulica – Námestie osloboditeľov – vznikla v stredoveku. Pôvodne išlo o „nemeckú“ ulicu, pomenovanú podľa nemeckých „hostí“, ktorí Michalovce v tomto období doosídľili. Bývali tu najmä obchodníci a remeselníci.

O šírke tejto súčasnej „hlavnej tepny mesta“ v minulosti čoto napovedá hromadný nález mincí (medzi verejnosťou známy ako „Michalovský poklad“), ktorý bol objavený v roku 2002 počas rekonštrukcie centrálnej mestskej zóny a dnes je uložený v Zemplínskom múzeu (prevažnú časť „depotu“ tvoria strieborné uhorské mince z 15. a 16. storočia, nachádzajú sa tu však aj iné razby).

Intenzívnejší rozvoj ulica zaznamenávala hlavne od 18. storočia. Zaujímavý je ale fakt, že v roku 1869 tu stálo iba niekoľko poschodových budov – jednoznačnú prevahu mali prízemné objekty. V druhej polovici 19. storočia a v prvej polovici 20. storočia pribudli v tejto časti mesta viaceré nové poschodové budovy, prebudovávali sa tiež niektoré staršie objekty – projektanti a stavitelia pritom využívali prevládajúce architektonické slohy daného obdobia, napr. eklekticismus a secesiu. V prvej polovici 20. storočia bol z väčšej časti zbúraný aj honosný „palác“ Štefana Szulyovského, ktorý do histórie vstúpil ako hlavný „financmajster“ grófa Dionýza Andrássyho – majiteľa hradu Krásna Hôrka.

Ulica svoj vzhľad výraznejšie zmenila predovšetkým po roku 1945. Asanované boli viaceré objekty a na ich mieste vyrástli moderné budovy – žiaľ, zbúrali sa tiež niektoré architektonicky zaujímavé stavby, napr. synagoga.

english

The present main street of Michalovce – Námestie osloboditeľov – originated in medieval times. It was originally a “German” street, named after German “guests” who finally ended the settlement process in Michalovce in this period. Mainly merchants and craftsmen lived here. The large-scale archaeological find of the coins (known as the “Treasure of Michalovce” among the public), which was discovered in 2002, during the reconstruction of the town centre zone, and is today deposited in the Zemplín Museum (the major part of the “depository” is represented by the Hungarian silver coins from the 15th and 16th centuries, but also other coins are found in the museum), suggests something about the width of the current “main artery of the town” in the past. The street marked a more intensive development mostly since the 18th century. However, an interesting fact is that only a few multi-storey buildings stood here in 1869 – single storey buildings definitely prevailed. In the second half of the 19th century and the first half of the 20th century, several new multi-storey buildings were added in this part of the town, also some older buildings were being reconstructed – architects and builders used the dominant architectural style of then period, e.g. Eclecticism and Art Nouveau. In the first half of the 20th century was also greatly demolished the sumptuous “palace” of Štefan Szulyovský, who went down in the history as the chief “financial expert” of Earl Dionýz Andrássy – the owner of the Krásna Hôrka Castle. The street changed its appearance more noticeably mainly after 1945. Many houses were redeveloped and new modern buildings sprang up in their place – unfortunately, as well as some architecturally appealing buildings were pulled down, e.g. synagogue.



Námestie osloboditeľov

deutsch

Die heutige Michalovce Hauptstraße – Námestie osloboditeľov (Platz der Befreier) – entstand im Mittelalter. Ursprünglich handelte es sich um eine „deutsche“ Straße, benannt nach deutschen „Gästen“, die während dieser Zeit nach Michalovce zogen. Hier gab es insbesondere Händler und Handwerker. Von der Breite der heutigen „Hauptverkehrsader“ der Stadt in der Vergangenheit zeugen umfangreiche Münzfunde (bei der Öffentlichkeit als „Michalovce Schatz“ bekannt), die im Jahre 2002 während der Rekonstruktion des Stadtkerns gemacht wurden und sich heute im Zempliner Museum befinden (den überwiegenden Teil des „Depots“ bilden Ungarische Silbermünzen aus dem 15. und 16. Jahrhundert, es finden sich hier aber auch andere Prägungen). Eine intensivere Entwicklung der Straße ist ab dem 18. Jahrhundert zu verzeichnen. Interessant ist aber auch die Tatsache, dass hier im Jahre 1869 nur wenige mehrstöckige Gebäude standen – einstöckige Objekte überwogen jedoch deutlich. In der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts kamen in diesem Stadtteil weitere neue mehrstöckige Gebäude hinzu, auch wurden einige ältere Gebäude umgebaut – Projektanten und Baumeister setzten dabei vor allem auf architektonische Stile der Zeit, z.B. Eklektizismus und Jugendstil. In der ersten Hälfte des 20. Jahrhunderts wurde zu großen Teilen auch der herrliche „Palast“ Štefan Szulyovskýs abgerissen, welcher als oberster „Finanzmeister“ des Grafen Dionýz Andrássy – dem Besitzer des Schlosses Krásna Hôrka – in die Geschichte einging. Die Straße veränderte ihr Aussehen vor allem nach 1945. Mehrere Objekte wurden saniert bzw. entstanden an ihrer Stelle moderne Gebäude – dummerweise wurden auch mehrere architektonisch interessante Bauten, z.B. die Synagoge, abgerissen.

Poznávanie súčasného mestského centra môžete začať pri budove Zlatého býka.

Poschodový hotel s rovnomenným názvom a s pozlátenou hlavou býka na priečelí si dal na mieste svojho zboreného domu v rokoch 1905 až 1906 postaviť jeden z najbohatších Michalovčanov – Gabriel Strömpl. Odvtedy išlo o najväčšie a zároveň najreprezentatívnejšie zariadenie svojho druhu v celom meste.

V rozsiahlych priestoroch tohto objektu sa nachádzala krčma, kaviareň s cukrárňou, hotelová reštaurácia, veľká sála, ubytovacia časť, nájomné priestory, kancelária, pekná terasa, garáže, autoopravovňa či čerpacia stanica. Vo veľkej sále sa konali nielen rozličné schôdze predstaviteľov mesta a politických strán, resp. spolkov, ale tiež zábavy a plesy. Počas svojej existencie zažila budova i obdobie „hodinového hotela“, hrali sa tu divadelné ochotnícke predstavenia, prebiehali prvé zasadnutia komunistov po prevzatí moci alebo školenia členov ľudových milícií. Dnešnú podobu objekt získal v roku 2001, po ukončení rekonštrukcie.

Vedľa budovy, na západnej strane, je situovaný objekt historickej lekárne U Apolóna so sochou tohto antického boha na priečelí.

Socha Apolóna



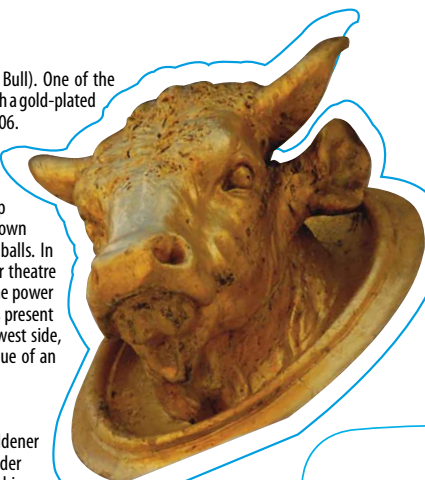
english

You can begin your excursion of the town centre at the building of Zlatý býk (Golden Bull). One of the richest residents of Michalovce – Gabriel Strömpl had the storey hotel of the same name with a gold-plated bull's head on the facade built on the site of his demolished house in the years 1905–1906.

Since then, the building represented the largest and, at the same time, the most representative facility of its kind in the whole town. In extensive premises of this building, there was a pub, a café and confectioner's, a hotel restaurant, a grand hall, an accommodation space, spaces for rent, an office, a nice terrace, garages, a repair shop or a petrol station. In the grand hall, took place not only various meetings of the town representatives and political parties, more precisely, associations, but also parties and balls. In its existence, the building has also experienced an era of a "by-the-hour hotel", amateur theatre performances were performed here, the first Communist Party assemblies after taking the power or the education training of the members of the People's Militias. The building gained its present appearance in 2001, after the finishing of reconstruction. Next to the building, on the west side, is situated the building of the historical pharmacy U Apolóna (At Apollo) with the statue of an ancient god on the facade.

deutsch

Mit der Besichtigung des heutigen Stadtzentrums können Sie am Gebäude Zlatý býk (Goldener Bulle) beginnen. Das mehrstöckige gleichnamige Hotel mit vergoldetem Bullenkopf an der Fassade ließ einer der reichsten Michalovce – Gabriel Strömpl – in den Jahren 1905 bis 1906 anstelle seines abgerissenen Hauses errichten. Fortan galt es als größte und zugleich repräsentativste Einrichtung ihrer Art in der gesamten Stadt. In den ausschweifenden Räumen dieses Objekts gab es eine Kneipe, ein Café mit Konditorei, ein Hotelrestaurant, einen großen Saal, einen Gästewohnbereich, Mieträume, Büros, eine schöne Terrasse, eine Garage, eine Autowerkstatt und eine Tankstelle. Im großen Saal fanden nicht nur verschiedenste Sitzungen von Stadtrat und politischen Parteien bzw. Vereinen statt, sondern auch Unterhaltungsabende und Bälle. Während seines Bestehens fungierte der Bau auch mal als „Stundenhotel“, es gab Amateur-Theateraufführungen, hier fanden das erste kommunistische Treffen nach der Machtübernahme oder Schulungen der Mitglieder der Volksmilizen statt. Sein heutiges Aussehen erhielt das Objekt im Jahre 2001, nach Abschluss der Rekonstruktion. Westlich neben dem Gebäude steht das Objekt der historischen Apotheke U Apolóna (Beim Apolon) mit einer Statue dieses antiken Gottes an der Fassade.



Zlatý býk

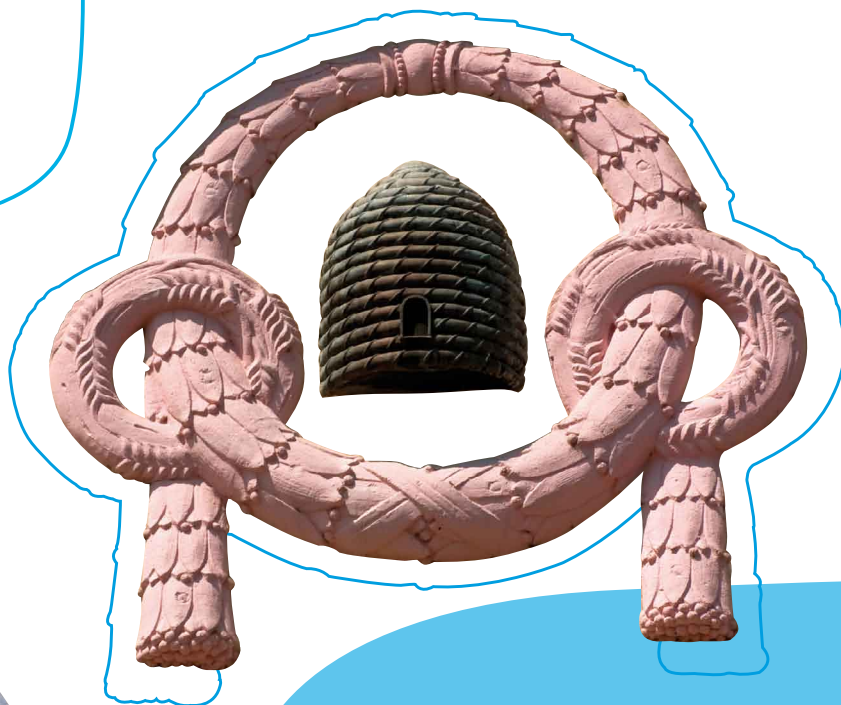


Oproti, na druhej strane námestia, vás určite upúta pred niekoľkými rokmi opravený, pamiatkovo chránený objekt, nesúci dnes názov Dom zdravia.

Pôvodná budova bola postavená v 19. storočí, začiatkom 20. storočia v priestoroch na poschodí sídlila najstaršia michalovská banka, na prízemí sa nachádzala krčma a rozličné obchodíky.

Okolo roku 1912 jeden z najbohatších a najvplyvnejších Michalovčanov – lekárnik a bankár Bartolomej Czibur – inicioval prestavbu tohto objektu, a to v štýle uhorskej secesie. Budova tak radikálne zmenila svoj vzhľad. Miestne dobové noviny ju dokonca označili za „ozdobu Hlavnej ulice“. Po úpravách tu sídlili rozličné banky, od 50. rokov 20. storočia bola v objekte umiestnená knižnica, dnes celý komplex slúži zdravotníctvu.

O tom, že pôvodne išlo o bankovú budovu, svedčia i architektonické prvky na jej priečelí – úl na hlavnom štíte a reliéfy kováča a kosca medzi oknami.



english

In the opposite direction, on the other side of the square, you will certainly be attracted by a protected historical building, today bearing the title Dom zdravia (The House of Health), which was renovated a few years ago. The original building was built in the 19th century, at the beginning of the 20th century; the oldest Michalovec's bank was located in the premises upstairs; a pub and diverse little shops were located on the ground floor. Around 1912, one of the wealthiest and most powerful residents of Michalovec – a pharmacist and banker, Bartolomej Czibur – initiated the reconstruction of this building, namely a Hungarian Art Nouveau style reconstruction. The building thus changed its appearance radically. The local contemporary newspaper even marked it as an "embellishment of Main Street". Various banks were located here after the renovation, since the 1950s, a library was located in the building; entire premises serve health service nowadays. The architectural features on the face of the building also indicate that it was originally a bank building – a bee house on the main gable and the reliefs of a smith and a peasant carrying a scythe between the windows.



Dom zdravia

deutsch

Gegenüber, auf der anderen Seite des Platzes, fällt Ihnen sicher ein vor mehreren Jahren instandgesetztes, denkmalgeschütztes, Objekt auf, das heute die Bezeichnung Dom zdravia (Haus der Gesundheit) trägt. Ursprünglich im 19. Jahrhundert erbaut, war Anfang des 20. Jahrhunderts in den Räumen im oberen Stockwerk die älteste Bank von Michalovec ansässig, im Erdgeschoss gab es eine Kneipe und verschiedene Geschäfte. Um das Jahr 1912 initiierte einer der reichsten und einflussreichsten Michalovcier – der Apotheker und Bankier Bartolomej Czibur – den Umbau dieses Objekts, und zwar im ungarischen Jugendstil. Der Bau änderte dadurch radikal sein Aussehen. Die damalige Lokalpresse bezeichnete ihn sogar als „Schmuckstück der Hauptstraße“. Nach Umbauten siedelten hier verschiedene Banken, ab den 50er Jahren des 20. Jahrhunderts befand sich im Objekt die Bibliothek, heute dient der gesamte Komplex dem Gesundheitswesen. Davon, dass es sich ursprünglich um ein Bankgebäude handelte, zeugen auch architektonische Elemente an seiner Fassade – ein Bienenstock an der Gebäudefront und Reliefs von einem Schmied und einem Mäher zwischen den Fenstern.

Po niekoľkých metroch, prejdúc popri architektonicky zaujímavo riešenej budove „Pod kupolou“, sa vám otvorí pohľad na jednu z najkrajších pamiatok v meste, ktorá tu stojí už viac ako storočie.

Bankový palác Michalovskej obchodnej a úverovej banky bol vybudovaný v roku 1911 na vtedajšom Deákovom námestí v secesnom štýle s drobnými historizujúcimi výjavmi na fasáde (plastiky včiel, remeselníkov, hospodárov a lodníkov na priechli mali symbolizovať pracovitosť, úle zas sporivosť). Na prízemí objektu v minulosti takmer nepretržite sídlila banka (najdlhšie Tatrabanka, resp. Štátna banka československá) – svedčí o tom aj malý vonkajší trezor, ostatné priestory smerom z ulice zaberali obchodíky a drobné prevádzky s rozličnými službami, na poschodí boli zas ambulancie, kancelárie právnikov a bytové priestory. Dnes v budove sídli Zemplínske osvetové stredisko, svoje priestory tu tiež má kaviareň, redakcia regionálnych novín a iné organizácie či prevádzky.



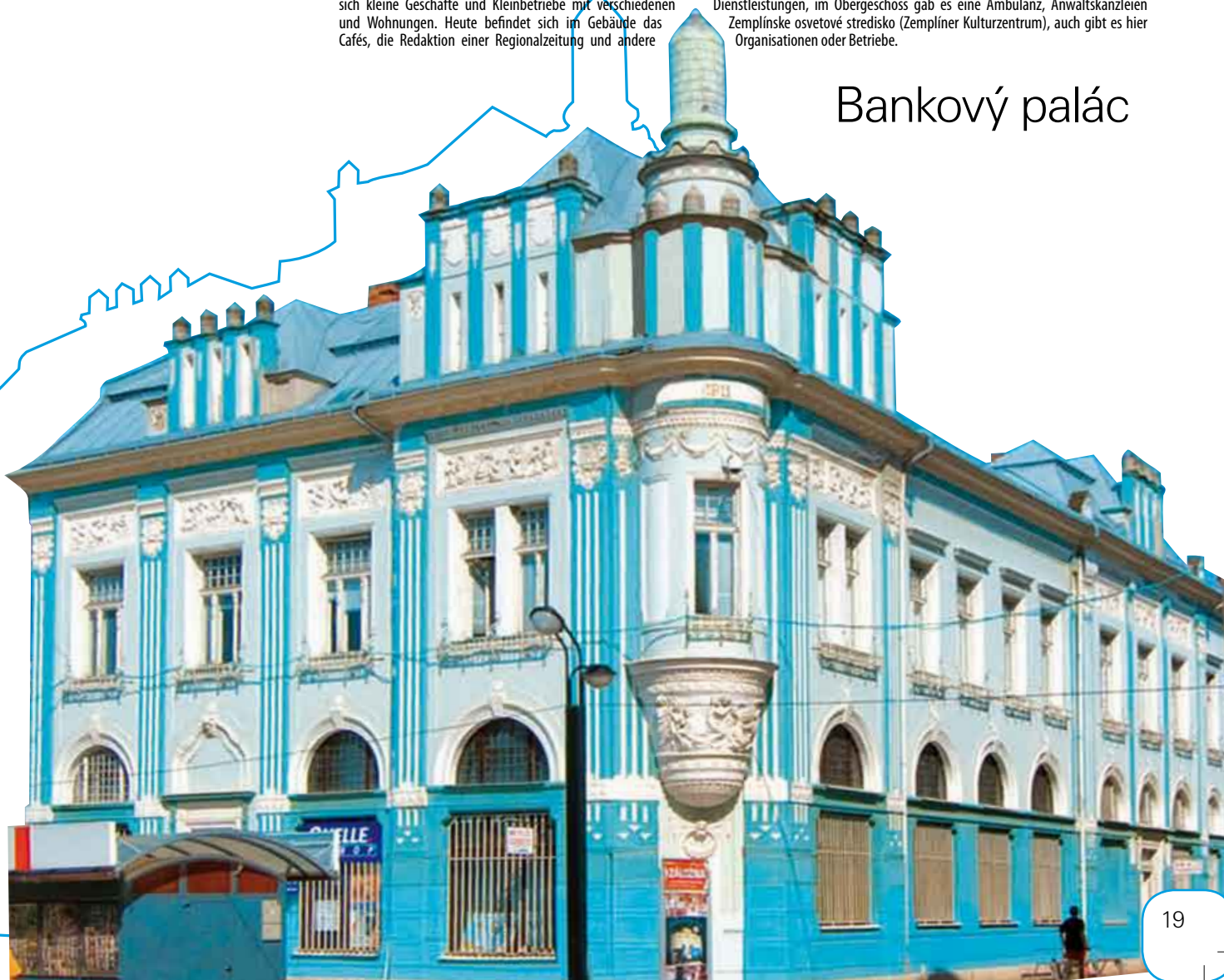
english

After a couple of metres, passing by an architecturally interesting building "Pod kupolou" (Under the Cupola), a view to one of the most beautiful landmarks of the town, which has stood here for more than a century, will open to you. Bankový palác (The Bank Palace) of Michalovce Commerce and Credit Bank was built in then Deákovo námestie (Deák Square) in 1911, in Art Nouveau style with miniature historicizing scenes on the facade (sculptures of bees, craftsmen, farmers and sailors on the facade should have symbolised diligence, bee houses, in turn, should have symbolised frugality). In the past, on the ground floor of the building, a bank was located almost unceasingly (Tatrabanka for the longest period, or more precisely, Štátna banka československá – the State Bank of Czechoslovakia) – also a small outer wall safe gives evidence of that, other premises in the direction away from the street were occupied by small shops and small-sized operations offering various kinds of services, in addition, upstairs were outpatients' departments, law offices and flats. Today, the palace houses Zemplínske osvetové stredisko (The Zemplín Enlightenment Centre), as well as a café, the editorial office of the regional newspaper and other organisations or operations are located here.

deutsch

Nach einigen Metern, vorbei am architektonisch interessanten Gebäudes „Pod kupolou“ (Unter der Kuppel), erblicken Sie eines der schönsten Denkmäler der Stadt, das hier schon mehr als hundert Jahre steht. Der Bankový palác (Bankpalast) der Michalovce Geschäfts- und Kreditbank wurde im Jahre 1911 auf dem damaligen Deákovo námestie (Deák-Platz) im Jugendstil erbaut und mit detaillierten historisierenden Szenen an der Fassade (Plastiken von Bienen, Handwerkern, Bauern und Schiffen an der Fassade sollten Arbeitseifer symbolisieren, Bienenstöcke wiederum Sparsamkeit) versehen. Im Erdgeschoss des Objekts siedelten in der Vergangenheit beinahe ohne Unterbrechung Banken (am längsten die Tatrabanka bzw. die Štátna banka československá – die Tschechoslowakische Staatsbank) – davon zeugt auch ein kleiner Außentresor, in den übrigen Räumen zur Straße hin befanden sich kleine Geschäfte und Kleinbetriebe mit verschiedenen Dienstleistungen, im Obergeschoss gab es eine Ambulanz, Anwaltskanzleien und Wohnungen. Heute befindet sich im Gebäude das Zemplínske osvetové stredisko (Zemplíner Kulturzentrum), auch gibt es hier Cafés, die Redaktion einer Regionalzeitung und andere Organisationen oder Betriebe.

Bankový palác



Keď budete pokračovať ďalej po Námestí osloboditeľov, popri malej fontánke s kamennou sochou muža, ktorý pije z krčahu, od významného sochára Františka Patočku, sa dostanete až ku krytému pódium s ústrednou – priestorovo, tvarovo i efektmi veľkoryso riešenou – Fontánou lásky.

Dominantu celého námestia predstavuje (od roku 1965) súsošie Jar Zemplína od sochára Františka Gibalu, umiestnené na vysokom podstavci.

Práve odtiaľ môžete najlepšie vidieť radnicu – budovu michalovského mestského úradu. Objekt postavili v rokoch 1927 až 1928 na mieste bývalého súkromného domu podľa projektu architekta Ľudovíta Oelschlägera. Časť priestorov v novovybudovanom komplexe pritom samospráva prenajímala – sídlila tu napr. lekáreň, banka, tlačiareň či vychýrená cukráreň Ďuročík.

Zaujímavosťou radnice je veža. Pôvodne slúžila na pozorovanie, a tak uľahčovala prácu miestnym hasičom, v neskoršom období na nej pribudli hodiny. Dramatické momenty zažil objekt v 80. rokoch 20. storočia, keď strechu a povalu zasiahol veľký požiar.

V rokoch 1928 až 1939 stála pred radnicou bronzová busta Adolfa Ivanoviča Dobrianskeho ako symbol spoločnej práce Čechov, Slovákov a Rusínov, resp. Ukrajincov pri budovaní Československej republiky. Dnes sa jej kópia nachádza pri strednej zdravotníckej škole.

Mestský úrad



Jar Zemplína

english

When you follow further along Námestie osloboditeľov, along the small fountain with the stone statue of a man drinking from a jug by the famous sculptor František Patočka, you will get as far as a sheltered podium with the central Fontána lásky (The Fountain of Love) which is generously designed spatially, in the form and effects. The prominent landmark of the whole square represents (since 1965) the group of statues Jar Zemplína (Spring of Zemplin) by the sculptor František Gibala, installed on a high pedestal. Right from there, you can best see radnica (The Town Hall) – Michalovce Municipal Office Building. The building was being constructed from 1927 to 1928 on the site of the former private house according to the design of architect Ľudovít Oelschläger. Part of the premises in the newly-built complex was besides being offered for rent by the municipality – for instance a pharmacy, a bank, a printing company or the famous confectioner's Ďuročík was located here. The remarkable feature of the Town Hall is its tower. It originally served as an observation tower and in this way made the job of local firefighters easier, later on; the clock was installed on the tower. The building underwent dramatic moments in the 1980s when the roof and attic were destroyed in the great fire. In the years from 1928 until 1939, in front of the Town Hall stood a bronze bust of Adolf Ivanovič Dobriansky as a symbol of the common struggle of the Czech, Slovak and Rusyn, more precisely Ukrainian, people in the creation of the Czechoslovak Republic. The copy of the bust is located next to the secondary health school.

deutsch

Wenn Sie weiter den Námestie osloboditeľov entlanggehen, vorbei an einem kleinen Brunnen mit der vom bedeutenden Bildhauer František Patočka geschaffenen Steinskulptur eines Mannes, der aus einem Krug trinkt, gelangen Sie zu einem gedeckten Podium, in dessen Mitte sich ein großzügig und effektiv gestaltet Brunnen befindet – die Fontána lásky (Liebesbrunnen). Eine Dominante des gesamten Platzes stellt (seit 1965) die auf einem hohen Sockel platzierte Skulptur Jar Zemplína (Frühling des Zemplins) vom Bildhauer František Gibala dar. Gerade von hier aus lässt sich am besten das Radnica (Rathaus) sehen – der Sitz der Michalovce Stadtverwaltung. Das Objekt wurde in den Jahren 1927 bis 1928 nach einem Projekt des Architekten Ľudovít Oelschläger anstelle eines ehemaligen Privathauses erbaut. Ein Teil der Räume im neugebauten Komplex hat die Stadtverwaltung allerdings vermietet – hier gibt es unter anderem eine Apotheke, eine Bank, eine Druckerei und die berühmte Konditorei Ďuročík. Interessanter Bestandteil des Rathauses ist der Rathausurm. Ursprünglich diente er als Wachturm und erleichterte der örtlichen Feuerwehr die Arbeit, später wurde eine Uhr hinzugefügt. Dramatische Momente erlebte das Objekt in den 80er Jahren des 20. Jahrhunderts, als das Dach und der Dachstuhl von einem großen Brand heimgesucht wurden. In den Jahren 1928 bis 1939 stand vor dem Rathaus eine Bronze-Statue von Adolf Ivanovič Dobriansky als Symbol der Zusammenarbeit von Tschechen, Slowaken und Rusinen bzw. Ukrainern beim Aufbau der Tschechoslowakei. Heute befindet sich eine Kopie davon bei der medizinischen Fachschule.



Budova starého súdu

Popri ďalšej menšej fontánke s kamennou soľptúrou, zachytávajúcou nahé ženské telo, sa dostanete k iným zaujímavým historickým budovám. Spomedzi nich je najvýraznejšou tzv. Groszov palác, situovaný na južnej strane námestia.

Na týchto miestach sa pôvodne rozprestierali bažiny. V 19. storočí tu už stál hostinec grófa Sztárayho. Samotný objekt paláca vybudovali okolo roku 1905 v štýle uhorskej secesie. Architektmi budovy boli G. Papp a F. Szabolcs, pôvodným priezviskom Grosz (práve od jeho mena je odvodené i pomenovanie objektu), budovu potom dlhodobo vlastnila rodina Durschlagovcov.

Táto stavba je typická svojou náročnou štvorcovou vežou, ukončenou v nadstavci strechy kladivami – symbolom hutníctva. V kridle do ulice sa pôvodne nachádzal hotel, zvyšok slúžil na bývanie. V medzivojnovom období v budove sídlila Dunajská banka, neskôr Sedliacka banka, boli tu tiež obchody, zlatníctvo, hodinárstvo, reštaurácia, kancelária či byt. Po 2. svetovej vojne v objekte umiestnili lekáreň, časť priestorov slúžila aj pre potreby Bistra (išlo o služby rýchleho občerstvenia).

Ak ste unavení alebo hladní, môžete sa zastaviť v blízkom hoteli Jalta a ochutnať nejakú z ponúkaných špecialít. Spoza veľkých okien hotelovej reštaurácie sa vám zároveň naskytne pohľad na historickú budovu tzv. starého súdu.

V druhej polovici 18. storočia v tomto objekte sídlil solný úrad, v druhej polovici 19. storočia tu bol umiestnený slúžnovský úrad. V povedomí ľudí však budova zostala ako sídlo súdnej moci.

Objekt svoj vzhľad zmenil niekedy po roku 1927, keď k nemu pristavali nové kridlo. Za komplexom sa v minulosti nachádzala i väznica, väzenské cely boli situované aj pod samotnou budovou.

Pred vami je posledná zastávka trasy – Námestie slobody.

Toto novozrekonštruované priestranstvo ponúka relax na lavičkách či osvieženie pri „chodníkovej“ Dúhovej fontáne, na vyvýšenej terase si zas možno zahrať „obrie“ šachy.

english

You will get to further interesting historical buildings along another smaller fountain with the stone sculpture capturing a naked female body. The most remarkable among them is a so-called Groszov palác (Grosz Palace), situated on the southern side of the square. Originally, these areas were occupied by swamps. In the 19th century, the pub of the Count Sztáray already stood here. The very palace building was built around 1905 in Hungarian Art Nouveau style. The architects of this building were G. Papp and F. Szabolcs, with the original surname Grosz (the building got its name just from his name), the building was afterwards owned for a long time by the Durschlag family. This building is characterised by its corner tetragonal tower topped with the hammers – a symbol of metallurgy. Initially, there was a hotel in the wing of the building oriented to the street, the remaining parts served accommodation. In its premises during the period between the wars, there was Dunajská banka (Donau Bank) located, later on, the Sedliacka banka (The Peasants' Bank), also shops, a goldsmith's shop, a watchmaker's shop, a restaurant, an office or a flat. After World War II, a pharmacy was placed in the building, part of the premises served the needs of Bistra (it represented the fast food service). If you are tired or hungry, you can stop in the nearby hotel Jalta and taste some of the offered specialities. From behind the large windows of the hotel restaurant will simultaneously come into view the historical building of the so-called starý súd (The Old Court). The salt office was located in this building in the second half of the 18th century, slúžnovský úrad (small town administrative office) was located here in the second half of the 19th century. The building has, however, remained in the public awareness as the seat of judicial power. The building changed its appearance some time after 1927, when a new wing was added. In the past, a prison was also located behind its premises, jail cells were also situated under the very building itself. In front of you is the last stop of the trail – Námestie slobody (Freedom Square). This newly reconstructed site offers relaxing on the benches or refreshment by the „pavement“ Dúhová fontána (The Rainbow Fountain), or alternatively, you can play „giant“ chess on the elevated terrace.

deutsch

Vorbei an einem weiteren kleinen Brunnen mit der Steinskulptur eines nackten Frauenkörpers, gelangen wir zu anderen interessanten historischen Gebäuden. Das bemerkenswerteste unter ihnen ist der sogenannte Groszov palác (Grosz-Palast) auf der Südseite des Platzes. Ursprünglich war hier ein Sumpfgebiet. Im 19. Jahrhundert stand hier bereits ein Gasthaus des Grafen Sztáray. Der eigentliche Palast wurde um 1905 im ungarischen Jugendstil errichtet. Architekten des Gebäudes waren G. Papp und F. Szabolcs, der ursprünglich den Nachnamen Grosz trug (gerade von seinem Namen leitet sich der Name des Objekts ab), der Bau gehörte allerdings lange Zeit der Familie Durschlag. Typisch für diesen Bau ist der quadratische Eckturm, dessen Dachverlängerung durch Hämmer – dem Symbol der Huttenindustrie – abgeschlossen ist. Im straßenseitigen Flügel befand sich ursprünglich ein Hotel, der Rest diente zu Wohnzwecken. In der Zwischenkriegszeit siedelte die Dunajská banka (Donaubank) im Gebäude, später die Sedliacka banka (Bauernbank), auch gab es hier Geschäfte, einen Schmuckladen, ein Uhrengeschäft, ein Restaurant, Büros und Wohnungen. Nach dem 2. Weltkrieg war im Objekt eine Apotheke, ein Teil der Räume diente als Bistra (Fastfood). Falls Sie müde oder hungrig sind, können Sie im nahen Hotel Jalta haltmachen und eine der angebotenen Spezialitäten probieren. Durch die großen Fenster des Hotelrestaurants erblicken Sie ein historisches Gebäude, das sogenannte starý súd (das alte Gericht). In der zweiten Hälfte des 18. Jahrhunderts befand sich in diesem Objekt das Salzamt, in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts das slúžnovský úrad (Kreisamt). Im Unterbewusstsein der Leute hielt sich jedoch seine Funktion als Sitz der Justiz. Das Objekt änderte sein Aussehen irgendwann nach 1927, als ein neuer Flügel angebaut wurde. Hinter dem Komplex befand sich früher ein Gefängnis, Zellen gab es auch unter dem Gebäude. Vor Ihnen liegt der letzte Haltepunkt auf der Trasse – der Námestie slobody (Platz der Freiheit). Dieser neu rekonstruierte Bereich bietet Bänke zur Entspannung und Erfrischung an der „Gehweg“-Dúhová fontána (Regenbogen-Fontäne), auf der erhöhten Terrasse kann man „Riesenschach“ spielen.

Groszov palác



Po stopách Teodora Jozefa Moussona

In the Footsteps of Teodor Jozef Mousson
Auf den Spuren Teodor Jozef Moussons

Hrádok (Hôrka) – dominantná zalesnená vyvýšenina, situovaná v severnej časti Michaloviec – bol intenzívne osídľovaný už v období praveku. Žiaľ, stopy po predpokladaných starších i novších objektoch sa zrejme zničili koncom 19. storočia, počas výstavby pohrebnej kaplnky rodiny Sztárayovcov na vrchole kopca.

Túto tichú lokalitu na svojich obrazoch zachytil, a tak do povedomia širokej verejnosti uviedol „maliar zemplínskeho ľudu a slnka“ Teodor Jozef Mousson (1887 – 1946). Spomínané miesto si veľmi obľúbil, dokonca tu chcel byť po smrti i pochovaný – dané želanie sa mu však nesplnilo...

Široko-dáľeko viditeľná neogotická Kaplnka svätého Antona Paduánskeho predstavuje voľnú kópiu gotickej Kaplnky svätého Michala v Košiciach.

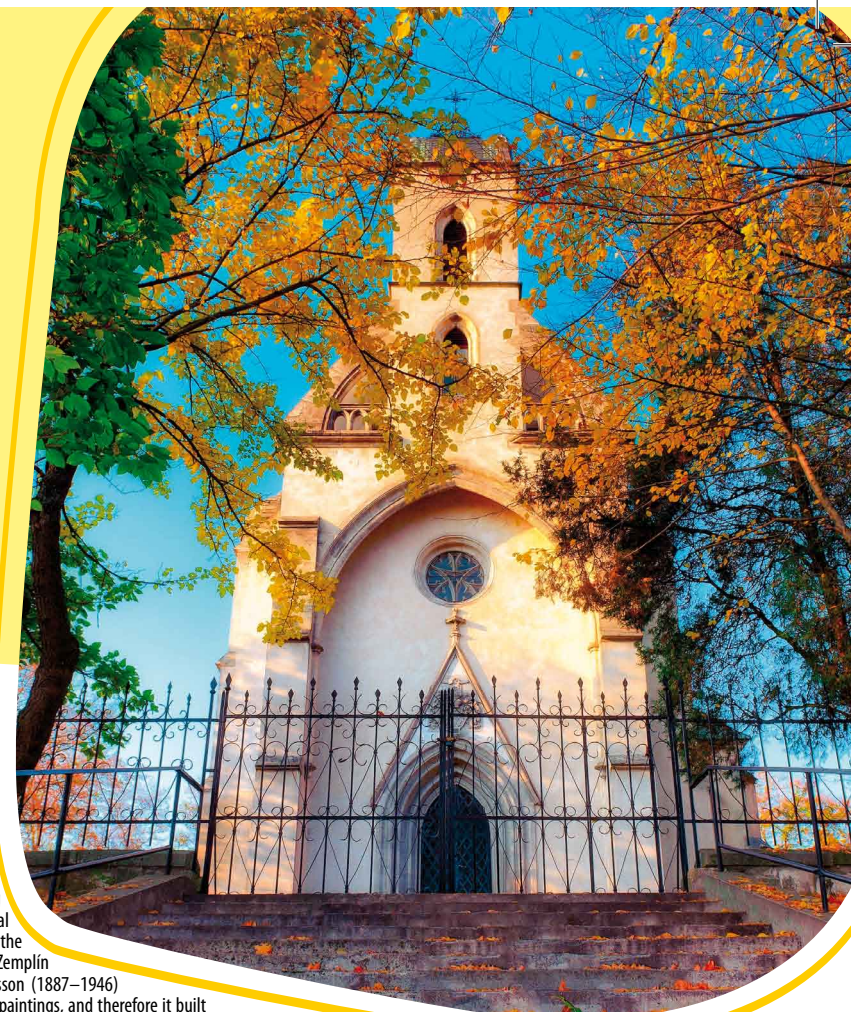
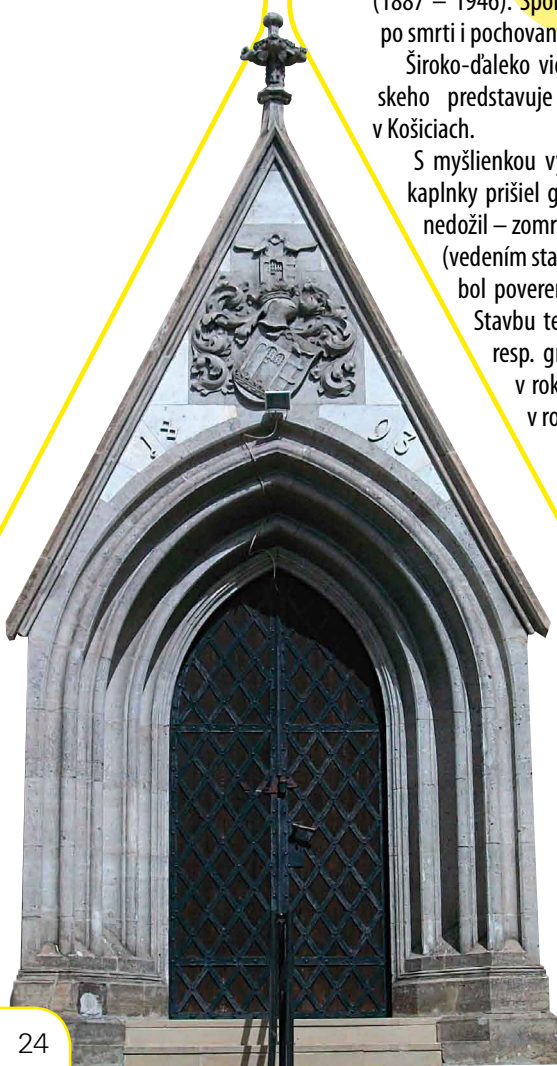
S myšlienkou vybudovať rodinnú hrobku v Michalovciach v podobe kaplnky prišiel gróf Anton Sztáray. Jej praktickej realizácie sa však už nedožil – zomrel iba niekoľko dní pred samotným začiatkom výstavby (vedením stavebných prác, ktoré sa rozbehli dňa 2. septembra 1893, bol poverený Viliam Fröde – nemecký architekt, autor návrhu).

Stavbu teda financoval správca majetkov rodiny Sztárayovcov, resp. grófova manželka Františka Batthyányová (tá zomrela v roku 1901). Objekt bol nakoniec dokončený a posvätený v roku 1898.

Členovia rodiny, resp. ich príbuzní boli pochovávaní nielen v kaplnke, ale i pred ňou.

Vo veži sa dodnes nachádza zvon, ktorý ulial Ferencz Valser v Budapešti v roku 1894 (zobrazený je na ňom výjav zo života spomínaného svätca – to, ako sa mu zjavil Ježiš), nad vchodom, v tympanóne, sa zas vyníma erb Sztárayovcov s vročením 1893.

Kaplnka sv. Antona Paduánskeho (detail)



english

Hrádok (Hôrka) – a prominent wooded mound situated on the north side of Michalovce – was intensively colonised as early as prehistoric times. Unfortunately, the archaeological traces of probable older and new buildings were perhaps destroyed at the end of the 19th century, during the construction of the burial chapel of the Sztáray lineage on the top of the hill. “The painter of Zemplín folk and sun”, Teodor Jozef Mousson (1887–1946) captured this quiet locality in his paintings, and therefore it built public awareness. He took a great liking for the mentioned place, even wanted to be buried here after his death – this wish, however, did not come true ... The far and wide visible neo-Gothic Kaplnka svätého Antona Paduánskeho (The Chapel of St Anton Paduánsky) represents a free copy of Gothic Kaplnka svätého Michala (The St Michael Chapel) in Košice. Anton Count Sztáray originated the idea of constructing a family burial tomb in the form of a chapel in Michalovce. He, however, didn't experience its actual construction – he passed away just a few days prior to the very construction start (the man in charge of the construction works that began on September 2, 1893 was Viliam Fröde – a German architect, the author of the architectural design). The construction was thus financed by the property custodian of the Sztáray lineage, or more precisely, the Count's wife, Franciska Batthyáni (who died in 1901). The building was finally completed and consecrated in 1898. The members of the family, more precisely, their relatives were buried not only in the chapel, but also in front of the chapel. Up to the present day, the tower has housed a bell that was cast by Ferencz Valser in Budapest in 1894 (a scene from the life of the mentioned saint is portrayed on the bell – the moment when Jesus appeared to him), whereas over the entry, in the tympanum stands out the coat-of-arms of the Sztárays with the inscription of the date 1893.

deutsch

Hrádok (Hôrka) – eine dominante bewaldete Erhöhung im nördlichen Teil von Michalovce – war schon in der Urzeit intensiv besiedelt. Leider wurden die Spuren von vermuteten älteren und neueren Objekten wahrscheinlich Ende des 19. Jahrhunderts, während des Baus der Grabkapelle der Familie Sztáray an der Spitze des Hügels, verwischt. Diesen stillen Ort hielt der „Maler des Zempliner Volks und der Sonne“ Teodor Jozef Mousson (1887 – 1946) in seinen Bildern fest und brachte ihn so ins Bewusstsein einer breiten Öffentlichkeit. Den genannten Ort möchte er sehr, er wollte hier sogar begraben werden – ein Wunsch, der sich allerdings nicht erfüllte... Die weithin sichtbare neugotische Kaplnka svätého Antona Paduánskeho (Kapelle des heiligen Antonius von Padua) ist eine grobe Kopie der gotischen Kaplnka svätého Michala v Košiciach (Kapelle des Heiligen Michael in Košice). Die Idee, ein Familiengrab in Michalovce in Form einer Kapelle zu errichten, stammt vom Grafen Anton Sztáray. Die praktische Umsetzung erlebte er allerdings nicht mehr – er starb nur wenig Tage vor dem eigentlichen Baubeginn (Die Leitung der Bauarbeiten, die am 2. September 1893 begannen, war Viliam Fröde – einem deutschen Architekten, von dem auch der Entwurf stammt, anvertraut worden). Finanziert wurde der Bau vom Vermögensverwalter der Familie Sztáray bzw. von der Ehefrau des Grafen, Františka Batthyányová (sie starb im Jahre 1901). Das Objekt wurde letztlich im Jahre 1898 fertiggestellt und geweiht. Mitglieder der Familie bzw. ihre Verwandten wurden nicht nur in der Kapelle beigesetzt, sondern auch vor ihr. Im Turm hängt bis heute die Glocke, die Ferencz Valser 1894 in Budapest gegossen hatte (auf ihr ist eine Szene aus dem Leben des genannten Heiligen abgebildet – und zwar, wie ihm Jesus erschien), über dem Eingang, im Tympanon, sticht wiederum das Wappen der Sztárays mit seiner Jahreszahl 1893 hervor.

Zostupujúc po asfaltovej ceste sa pomaly dostanete k budove hvezdáreň.

Objekt pôvodne patril Sztárayovcom, v roku 1931 sa do vilky nasťahovala rodina maliara Teodora Jozefa Moussona (prenajal im ju Alexander Sztáray). Na odlahlom, romantickom mieste, obklopený nádhernou prírodou, sa umelec cítil šťastný, hoci bývanie bolo pomerne skromné (napr. vodu si nosili z neďalekej studne, elektrina tu zavedená nebola, a tak si obyvatelia vilky svietili naftovým plynom, z vymožeností vtedajšej techniky im slúžilo iba jedno baterkové rádio). Z našetrených peňazí si maliar dal časom k domčeku pristavať ateliér, v ktorom postupne trávil viac a viac času. Teodor Jozef Mousson toto bývanie opustil až v roku 1944. Neskôr, začiatkom roku 1986, sa do zrekonštruovaného a upraveného objektu presťahovala michalovská hvezdáreň, pričom budova slúži tomuto účelu dodnes.

Hvezdáreň



Obraz Teodora Jozefa Moussona

english

Descending the asphalt road, you will slowly reach the building of hvezdáreň (observatory). The building was originally owned by the Sztárays, the family of the painter Teodor Jozef Mousson moved to the villa in 1931 (Alexander Sztáray rented them the villa). In a secluded, romantic place, surrounded by striking nature, the artist felt happy despite a quite humble dwelling (e.g. they carried water from a close well, the electricity wasn't installed here, so the villa's residents used petroleum gas for lighting, among the contemporary modern conveniences only a single battery radio served them). In the course of time, the painter had, with the support of his savings, an atelier added to the small house in which he gradually spent more and more time. Teodor Jozef Mousson left this domicile not until 1944. Later on, at the beginning of 1986, Michalovce's observatory moved to the renovated and modified building while the building has served this purpose until now.

deutsch

Entlang des asphaltierten Weges kommen sie dann langsam zum Gebäude der hvezdáreň (Sternwarte). Das Objekt gehörte ursprünglich den Sztárays, im Jahre 1931 zog die Familie des Malers Teodor Jozef Mousson in die Villa ein (vermietet wurde sie ihm von Alexander Sztáray). An diesem abgelegenen, romantischen Ort, umgeben von wunderschöner Natur, war der Künstler glücklich, obwohl die Unterkunft relativ bescheiden war (Wasser holten sie beispielsweise aus dem nahegelegenen Brunnen, Strom gab es hier keinen, und so beleuchteten die Bewohner die Villa mit Petroleumlampen, an damaliger Technik stand ihnen lediglich ein batteriebetriebenes Radio zur Verfügung). Vom gesparten Geld ließ der Maler schließlich ein Atelier anbauen, in dem er mehr und mehr Zeit verbrachte. Teodor Jozef Mousson verließ diese Unterkunft erst im Jahre 1944. Später, Anfang 1986, zog in das rekonstruierte und umgebaute Objekt die Michalovce's Sternwarte ein. Diesem Zweck dient das Gebäude bis heute.

english

Surrounded by the stunning scenery of trees of a local forest park which can be named as an oasis of peace and relax, you will arrive at the recently refurbished Cintorín príslušníkov sovietskej Červenej armády (Soviet Red Army Martyrs Cemetery). This quite large reverential area, established on the south-facing slope of Hrádok in 1946, represents the spot of eternal rest of Soviet soldiers who were killed in the region Zemplín during the passage of the war front. The exact number of the buried men will probably never be assessed – written records mostly state from 18,000 to 20,000 soldiers, the data retrieved from the Central Archive of the Ministry of Defence of the Russian Federation gives to 17,748 fallen Soviet Red Army Martyrs. According to the memoirs of the war contemporaries, the Soviet soldiers' remains were exhumed from several makeshift cemeteries in Zemplín villages and towns, put into mass graves at Hrádok and so gravestones do not mark the actual burial places of the particular persons. In the middle of the cemetery stands out a square-shaped monument with the significant five-pointed star on the top and inscriptions in Russian and Slovak. Next to the main entry to the site a stone sculpture titled Trúchliaca žena (The Moaning Woman) was later installed.

deutsch

Umgeben von der herrlichen Kulisse des hiesigen Parks, einer Oase der Ruhe und Entspannung, gelangen Sie zum kürzlich instandgesetzten Cintorín príslušníkov sovietskej Červenej armády (Friedhof der sowjetischen Rotarmisten). Diese relativ weitläufige Gedenkstätte wurde im Jahre 1946 am südlichen Hang von Hrádok angelegt und dient als letzte Ruhestätte für sowjetische Soldaten, die in der Region Zemplín fielen, als hier die Front verlief. Die genaue Zahl der Gefallenen lässt sich wahrscheinlich nie mehr feststellen – schriftliche Quellen führen meist 18 – 20.000 Soldaten an, Informationen aus dem Zentralarchiv des Verteidigungsministeriums der Russischen Föderation sprechen von 17.748 gefallenen Angehörigen der Roten Armee. Nach Aussagen von Zeitzeugen wurden die von mehreren provisorischen Friedhöfen in der Zempliner Region stammenden, sterblichen Überreste der Sowjetsoldaten exhumiert und in Hrádok in einem Massengrab beigesetzt, d.h., die Grabsteine bezeichnen nicht die konkreten Grabstellen bestimmter Personen. In der Mitte des Friedhofs ragt ein hoher Gedenkstein mit quadratischem Grundriss, fünfzackigem Stern an der Spitze und Inschriften in russischer und slowakischer Sprache, hervor. Am Haupteingang zum Areal wurde später eine Steinskulptur mit dem Titel Trúchliaca žena (Trauernde Frau) aufgestellt.



Obklopení nádhernou kulisou stromov tunajšieho lesoparku, ktorý môžeme označiť aj za oázu pokoja a oddychu, prídete na nedávno opravený cintorín príslušníkov sovietskej Červenej armády.

Tento pomerne rozľahlý pietny areál, zriadený na južnom svahu Hrádku v roku 1946, predstavuje miesto posledného odpočinku sovietskych vojakov, ktorí padli v regióne Zemplína počas prechodu frontu. Presný počet pochovaných sa zrejme už nikdy nepodarí zistiť – písomné zdroje poväčšine uvádzajú 18- až 20-tisíc vojakov, informácie z Centrálného archívu Ministerstva obrany Ruskej federácie hovoria o 17 748 padlých príslušníkoch Červenej armády. Podľa spomienok pamätníkov boli telesné pozostatky sovietskych vojakov, exhumované z viacerých provizórnych cintorínov v zemplínskych dedinách a mestách, ukladané na Hrádku do masových hrobov, takže náhrobné kamene neoznačujú konkrétne miesto pochovania tej-ktorej osoby.

Uprostred cintorína sa vyníma vysoký pamätník v tvare štvorhranu s výraznou päťcípou hviezdou na vrchole a s nápismi v ruskom a slovenskom jazyku. Pri hlavnom vchode do areálu bola neskôr umiestnená kamenná socha s názvom Trúchliaca žena.



Pomník Červenej armády



Kráčajúc Ulicou Teodora Jozefa Moussona prídete po dlhšej chvíli k pomerne nedávno otvorenému, architektonicky zaujímavo riešenému štvorhviezdičkovému hotelu Mousson – tu môžete využiť služby ubytovania, stráviť príjemné chvíle v bare či reštaurácii alebo si oddýchnuť vo veľmi dobre vybavenom wellness centre.

Pokračujúc do centra mesta si pri strednej zdravotníckej škole všimnite bronzovú bustu Adolfa Ivanoviča Dobrianskeho, umiestnenú na vyššom kamennom podstavci.

Ak sa vyberiete po Masarykovej ulici smerom k železničnej stanici, chodník vás čoskoro dovedie pred kláštor redemptoristov a monumentálnu Baziliku (minor) Zoslania Svätého Ducha.

Základy kláštora začali kopáť v septembri 1930, stavebné práce boli ukončené v roku 1931.

Samotný Chrám Svätého Ducha vybudovali v modernistickom štýle s prvkami neobyzantského slohu v rokoch 1934 až 1935. Posviacku vykonal dňa 29. septembra 1935 biskup Alexander Stojka. Na slávnosti sa zúčastnilo okolo 50 kňazov a približne 15-tisíc veriacich – niektorí prišli peši až z Podkarpatskej Rusi. Do chrámu následne preniesli všetky obrazy a ikony z kláštornej kaplnky. Rozpísanie hlavných ikon ikonostasu bolo zverené významnému uzhorodskému maliarovi Jozefovi Bokšaymu, návrh architektúry ikonostasu, baldachýnu nad prestolom, kazateľnice a žertvenika mal vyhotoviť Vladimír Sičinský. Interiér sa zariaďoval postupne.

Udalosti 2. svetovej vojny kláštor ani chrám výraznejšie nepoznačili – v priestoroch kláštora dokonca istý čas sídlila aj sovietska poľná nemocnica.

Po zásahu štátnej moci do cirkevných pomerov kláštor i chrám v rokoch 1950 až 1990 spravovala pravoslávna cirkev.

Bazilika Zoslania Svätého Ducha



V priestoroch kláštora bol zriadený biskupský úrad, chrám sa stal katedrálou, zasvätenou svätej Trojici (v rokoch 1986 až 1988 bol chrámový interiér skrášlený nástennými ikonami v nadživotnej veľkosti, ktoré s pomocou dvoch slovenských bohoslovcov rozpisali ikonopisci z vtedajšieho Sovietskeho zväzu). V súčasnosti obidva objekty už opäť patria redemptoristom.

Pred nejakým časom do bočného oltára v chráme slávnostne uložili relikvie blahoslaveného redemptoristu Metoda Dominika Trčka, v roku 2012 bol michalovský redemptoristický Chrám Zoslania Svätého Ducha povýšený na baziliku minor.

Aj s týmito sakrálnymi objektmi je spätých niekoľko zaujímavých legend či „zaručených informácií“ – podľa jednej z nich sa má pod zvonnicou, situovanou pri chráme, nachádzať nejaká krypta, do ktorej sú pochovávaní príslušníci rehole.

Tu sa zároveň končia i „prechádzky po Michalovciach“. Veríme, že ste pri nich strávili príjemné chvíle...

Busta A. I. Dobrianskeho

english

Walking along Teodor Jozef Mousson Street, you will, after a while longer, get to a quite recently opened, architecturally interesting four-star hotel Mousson – here you can use accommodation services, spend pleasant moments in a bar or restaurant, or alternatively, take a rest in a well-equipped wellness centre. Proceeding further to the centre of the town, next to the secondary health school take a look at the bronze bust of Adolf Ivanovič Dobriansky, installed on a higher stone pedestal. If you set off for the railway station through Masarykova Street, the path will soon bring you in front of kláštor redemptoristov (The Redemptorist monastery) and grandiose Bazilika (minor) Zoslania Svätého Ducha (The Basilica Minor of Bringing Down the Holy Spirit). Digging the monastic foundations began in September 1930; construction works were completed in 1931. The very Temple of Bringing Down the Holy Spirit was being built in Modern style with neo-Byzantine features between 1934 and 1935. The archbishop Alexander Stojka consecrated the temple on September 29, 1935. Approximately 50 clergymen and roughly 15,000 believers attended the ceremony – some attendants came by foot from as far as Carpathian Ruthenia. Consequently, all the paintings and icons were moved from the monastery chapel to the temple. The itemisation of the main icons of the iconostasis was entrusted to the famous Uzhgorod painter, Jozef Bokšay, while Vladimír Sičinský was held responsible for the design of the iconostasis, the baldachin over the main table, pulpit and auxiliary table. The interior was being furnished continually. Neither the monastery nor the temple was vastly stricken by the events of WWII – the Soviet field ambulance was even located in the monastery's premises for a certain period of time. After the intervention of the state power in the conditions in the Church between 1950 and 1990, the monastery and the temple were governed by the Orthodox Church. The office of the bishop was established in the premises of the monastery, the temple turned into a cathedral dedicated to the Holy Trinity (between 1986 and 1988, the temple interior was embellished with the larger-than-life wall icons, which were, with the assistance of two Slovak theologians, itemised by iconographers from the contemporary Soviet Union). Both buildings belong to the Redemptorists nowadays. Some time ago, a relic of Blessed Redemptorist Metod Dominik Trčka was solemnly deposited in the lateral altar of the temple; in 2012 Michalovce's Redemptorist Temple of Bringing Down the Holy Spirit was elevated to the rank of a minor basilica. Also, some interesting legends or "reliable information" are also associated with these sacral buildings – according to one of them a crypt in which the members of religious order are being buried should be located under the belfry situated in the temple. At the same time, "Walks Around Michalovce" finish here. We believe that you have enjoyed pleasant moments walking along the paths ...

deutsch

Wenn Sie der Teodor-Jozef-Mousson-Straße folgen, kommen Sie nach einiger Zeit zum erst relativ kürzlich geschaffenen, architektonisch interessanten, Viersterne-Hotel Mousson – hier können Sie unterkommen, ein Weilchen an der Bar oder im Restaurant verbringen oder im sehr gut ausgestatteten Wellness-Center entspannen. Weiter Richtung Stadtzentrum sehen Sie an der Medizinischen Fachschule eine auf einem hohen Steinsockel platzierte Bronzestatue von Adolf Ivanovič Dobriansky. Wenn Sie der Masaryk-Straße Richtung Bahnhof folgen, führt Sie der Weg fast direkt zum kláštor redemptoristov (Redemptoristenkloster) und zur monumentalen Bazilika (minor) Zoslania Svätého Ducha (Basilika minor der Ausgießung des Heiligen Geistes). Die Fundamente des Klosters wurden im September 1930 gelegt und die Bauarbeiten im Jahre 1931 beendet. Die eigentliche Kirche des Heiligen Geistes wurde in den Jahren 1934 bis 1935 in modernistischem Stil mit neobyzantinischen Elementen erbaut. Die Weihung nahm am 29. September 1935 der Bischof Alexander Stojka vor. An der Feier nahmen rund 50 Priester und etwa 15.000 Gläubige teil – einige kamen sogar zu Fuß aus der Karpaten-Ukraine. Aus der Klosterkapelle wurden später alle Bilder und Ikonen in die Kirche geschafft. Die Gestaltung der Hauptikonen der Ikonostase wurde dem bekannten Ushgoroder Maler Jozef Bokšay anvertraut, die Konzeption der Ikonostase, des Baldachins über dem Thron, der Kanzel und des „Zertveniks“ (eines Beistelltischs) sollen von Vladimír Sičinský stammen. Der Innenraum wurde nach und nach eingerichtet. Im 2. Weltkrieg wurden weder Kloster noch Kirche bemerkenswert beschädigt – in den Klosteräumen war für eine gewisse Zeit sogar das sowjetische Feldlazarett untergebracht. Nach Eingriff der Staatsmacht in die Kirchenverhältnisse wurden Kloster und Kirche in den Jahren 1950 bis 1990 von der Orthodoxen Kirche verwaltet. In den Räumen des Klosters wurde das Bischofsamt eingerichtet, die Kirche wurde zur Kathedrale, geweiht der Heiligen Dreifaltigkeit (In den Jahren 1986 bis 1988 wurde das Kircheninnere mit Wandikonen in Überlebensgröße verschönert, die unter Mitwirkung zweier slowakischer Seminaristen von Ikonenmalern aus der ehemaligen Sowjetunion geschaffen wurden). Heute gehören beide Objekte wieder den Redemptoristen. Vor nicht allzu langer Zeit wurden im Seitenaltar der Kirche feierlich die Reliquien des gesegneten Redemptoristen Metod Dominik Trčka beigesetzt, im Jahre 2012 wurde die Redemptoristenkirche der Ausgießung des Heiligen Geistes zur Basilika minor erhoben. Auch mit diesen sakralen Objekten sind mehrere interessante Legenden oder „unbestätigte Informationen“ verbunden – laut einer dieser Legenden soll sich unter dem Glockenturm der Kirche eine Krypta befinden, in der Angehörige des Ordens beigesetzt sind. Hier endet denn auch der „Spaziergang durch Michalovce“. Wir hoffen, dass es Ihnen gefallen hat ...



Tento materiál vznikol s finančnou podporou Európskej únie z Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci projektu Michalovce - vstupná brána turizmu Zemplína.



EURÓPSKA ÚNIA

Európsky fond regionálneho rozvoja - investícia do vašej budúcnosti



www.dolnyzemplin.sk

Foto: Ing. Ľudovít Földy, Juraj Čičatko, Jozef Ondko, archív Media Group, s.r.o. a Excel enterprise, s.r.o.

Grafická úprava: Excel enterprise, s.r.o.

Vydalo: Mesto Michalovce, 2013